

SOKRATOVA OBRANA

Autor Administrator

SOKRAT 399. g. pr. Kr. Jedan od najznačajnijih grčkih filozofa. Njegove filozofske nazore zapisali su učenici, napose filozof Platon i povjesničar Ksenofont. Filozofska misao okrenuta mu je pitanjima èovjeka. Optužen je od strane vlasti da ne vjeruje u bogove koje propisuje država i da kvari mladež i osuđen na smrt. Nuđena mu je mogućnost odlaska u progonstvo, ali dosljedan svojim moralnim načelima, Sokrat to odbija i rađe prihvaća smrtnu kaznu, te umire ispivši i otrov. Njegovu obranu pred sudom književno je oblikovao Platon. Prenosimo ulomke govora koje je preveo Koloman Rac iz knjige Glasoviti govori, Naklada Zadro, 1999. Obrana Sokratova

(...) I sad ja odlazim - vi ste me odsudili na smrt, a na te tu udarila je istina žig pakosti i nepravедnosti. I ja ostajem kod svoga prijedloga, pa i oni. Pa to je možebit negdje tako i trebalo da bude i mislim, dobro je. (...) A sada želim proricati, suci, vama koji ste me odsudili. Pa i jesam već ondje gdje ljudi najviše prireću kad im je mrijeti. Ta velim, ljudi, koji ste mene smakli, stići će vas kazna odmah poslije smrti moje, mnogo teža, Zeusa mi, nego ona kojom ste me pogubili; jer sada ste to uradili u misli da ćete se osloboditi te nećete odgovarati za svoj život, ali će vam se sasvim protivno - tako ja mislim - dogoditi. Vi i oni koji će vas ispitivati; njih sam ja sada zaustavljao, ali vi niste vidjeli. I bit će ljući koliko su mlađi; i vi ćete se većma jediti. Jer ako mislite da ćete, ubijajući ljude, zadržati koga da vas ne grdi zato što ne živite pravo, pravo ne sudite. Ta ovakav spas niti je baš tako moguć; moguće ni lijep, već onakav je ponajbolji i ponajlakši kad ne braniš, nego sebe pripravljajući; kako će biti i to bolji. To sam dakle vama, koji ste me na smrt odsudili, na rastanku prorekao. A prosudimo i ovako, da ima mnogo nade, da je to dobro! Ta smrt je jedno od dvoga: ili je takva, te mrtav nije ništa; niti ima ikakvo osjećanje o èemu, ili je, kako se govori, upravo nekakva promjena i seoba duše odavde na drugo mjesto. Pa ako nema nikakva osjećanja, nego je kao san kad tko spava a ne sanja ništa, divna bi blagodati bila smrt. Ja mislim, kad bi trebalo da neko odabere onu noć kad je tako zaspao te mu se ništa ni usnilo nije, pa kad bi trebalo da ostale noći i dane života svoga usporedi s tom noć i da razmisli i kaže koliko je dana i noći slađe od one noći proživio u životu - mislim, ne bi ih samo kakav običan èovjek nego i veliki kralj perzijski lako izbrojio prema ostalim danima i noćima. Ako je dakle smrt takva, blagodati je, velim. I ovako mi se cijelo vrijeme ne èini ništa ništa ništa nego jedna noć. A ako je opet smrt seoba odavde na drugo mjesto, te je istina što se govori, da su doista ondje svi pokojnici - kakvoga bi onda većeg dobra bilo od ovoga, ljudi suci? Jer dođe li tko u Had i riječi se tih nazovisudaca i nađe prave suce, za koje se i kaže da ondje sude - tako Mino, Radamant, Eak, Triptolem i drugi koji su između polubogova bili pravedni u životu svom - zar će loše biti seoba? Ili opet da se sastanete s Orfejem, Musejm, Hesiodom i Homerom - to bi tko od vas za to dao? Ma želja me stotinu puta umrijeti ako je to istina. (...) A što bi bilo glavno, provodio bih vijek ispitujući one ondje i istražujući, kao ove ovdje, tko je od njih mudar, tko li misli, a nije. Što bi tko, suci, dao za to da ispita onoga što je na Troju poveo onu silnu vojsku, ili Odiseja, ili Sisifa, ili sijaset drugih, i mučkaraca i žena, što bi ih tko mogao navesti? S njima se ondje razgovarati i boraviti i ispitivati ih - to bi bila neizmjerena sreća. Svakako za to valjda oni ondje ne ubijaju. Ta- i inače su sretniji oni ondje od ovih ovdje, pa su još sve ostalo vrijeme be-smrtni, ako je iole istina što se govori. (...) Nego i vi, suci, treba da budete puni dobre nade prema smrti i držite jedino ovo za istinu: nema zla za dobra èovjeka, ni živa ni mrtva, a bogovi ne od-nemaruju djela njegova. I nije mi se to sada samo od sebe dogodilo, nego mi je jasno da je po me bilo bolje da već umrem i muka se riješi; im. Zato i nije mene nigdje znak odvratilo te ja bar nijesam baš kivan na one koji su me odsudili i tužili. Ali me opet nijesu s tom mišlju sudili i tužili nego zato što su mislili da mi je to vrijedno koristiti. Ovoliko ipak molim: si-novima mojim, kad poodrastu, osvetite se, ljudi! Dodijavajte im isto tako kao što sam ja vama dodijavao, ako vam se èini da se brinu prije za blago nego za krepost i ako budu mislili da su nečesto, a nijesu ničesto! Grдите ih, kao ja vas, da ne mare za ono za što treba i da misle da su nečesto, a ne vrijede ničesto. I budete li to ovako radili, pravo će se to od vas dogoditi i meni samome i sinovima. Ali već je doba poći - meni u smrt, a vama u život. A tko od nas polazi na bolju sreću ne zna nitko no Bog.